

**MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 9/2013 vp**

**Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden ke-
hyksistä vuosille 2014—2017**

**Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle val-
tiontalouden kehyksistä vuosille 2014—2017
27.3.2013 annetun valtioneuvoston selonteon
(VNS 3/2013 vp) täydentämisestä**

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 10 päivänä huhtikuuta 2013 lähettäessään valtioneuvoston selonteon valtiontalouden kehyksistä vuosille 2014—2017 (VNS 3/2013 vp) sekä valtiontalouden kehyksistä vuosille 2014—2017 27.3.2013 annetun valtioneuvoston selonteon (VNS 3/2013 vp) täydentämisestä (VNS 4/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla päättänyt, että muut erikoisvaliokunnat voivat halutessaan antaa lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Jyri Inha, valtiovarainministeriö
- maatalousneuvos Esa Hiiva, talousjohtaja Hannele Laihon ja neuvotteleva virkamies

Heikki Piiparinen, maa- ja metsätalousministeriö

- professori Heikki Lehtonen, MTT Taloustutkimus
- tutkimusjohtaja Taneli Kolström, Metsäntutkimuslaitos
- metsänhoito ja bioenergia -yksikön johtaja, MH Olli Äijälä, Metsätalouden kehittämissentrum Tapio
- johtaja Ari Eini, Suomen metsäkeskus
- metsäasiantuntija Lea Jylhä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- toiminnanjohtaja Jonas Laxåback, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
- metsäasioiden päällikkö Jouni Väkevä, Metsäteollisuus ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Kauppapuutarhaliitto ry
- Koneyrittäjien liitto ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

*Perustelut**Yleistä*

Valiokunta toteaa selonteon mukaisesti, että hallitus on asettanut tavoitteekseen tasapainottaa valtiontalous ja kääntää valtionvelka suhteessa kokonaistuotantoon selkeään laskuun vaalikauden loppuun mennessä. Tavoitteisiin pääsemiseksi hallitus on sitoutunut toteuttamaan valtion tuloihin ja menoihin kohdistuvia sopeutumistoimia sekä uudistamaan talouden rakenteita niin, että edellytykset talouden ennusteita vahvemmalle kasvulle vahvistuvat. Valiokunta korostaa maa- ja metsätalouden toimialoilla sitä, että uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvalla biotaloudella on tulevaisuudessa erittäin keskeinen asema talouden yleisen kehityksen kannalta ja myös talouden elvyttämisen kannalta niin Suomessa kuin myös EU:ssa.

Yleisenä huomiona selonteosta valiokunta tuosi, että valtiontalouden kehysten yksityiskohdista annetut tiedot ovat hyvin niukat ja lukuja määrärahojen tasoista on erittäin rajoitetusti, mikä vaikeuttaa selonteon arviointia.

Maatalous

Valiokunta pitää tärkeänä maatalouden ja maaseudun elinkeinojen kilpailukyyn ja rakennehityksen edistämistä. Maatalouspolitiikalla tulee tukea aktiivitulojen toiminnan kannattavuutta, viljelijöiden nousevaa tulokehitystä ja kotimaisiin raaka-aineisiin perustuvan elintarviketuotannon säilyttämistä nykytasolla. Tärkeää on kehittää perheviljelmiin perustuvaa maataloutta siten, että tavoitteena on sen tuottavuuden nostaminen ja kilpailukyyn parantaminen. Kansallinen huoltovarmuus tulee varmistaa maataloustuotannon monipuolisuudella ja kotimaisten tuotteiden tuotannolla.

Selonteossa on todettu, että EU:n yhteinen maatalouspolitiikka ja kalastuspolitiikka sekä EU:n maaseutu- ja kalatalouden rakenneohjelmat ovat uudistuksen kohteina. Monet kansallisista tukijärjestelmistä uudistuvat myös. Uudistusten valmistelussa lähdetään kehityksen mukai-

sesta kansallisen rahoituksen yhteismäärästä ja EU-rahoituksen mahdollisimman suuresta määrästä.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan pääluokan 30 maaseudun kehittämisen ja maatalouden politiikkasektoreihin (luvut 10 ja 20) ei kohdennu uusia säästötoimenpiteitä kehyskaudella hallituksen 4.4.2012 tekemään kehyspäätökseen verrattuna. Yhteisen maatalouspolitiikan uudistus ei ole edennyt tavoiteaikataulussa, ja uusien tukijärjestelmien toimeenpano alkaa pääosin vasta vuonna 2015. Hallituksen kehyspäätös mahdollistaa sen, että vuonna 2013 käytössä olleet tukijärjestelmät voivat jatkua samansisältöisinä myös vuonna 2014.

Valiokunta kiinnittää edellä todetun mukaisesti huomiota siihen, että kaikki merkittävät maatalouden ja maaseudun kehittämisen EU:n ja kansalliset tukijärjestelmät uudistuvat vuonna 2014 alkavan EU:n uuden rahoituskauden alkuvuosina. Vuoden 2013 aikana valmistellaan ja lähetetään Euroopan komissiolle hyväksyttäväksi myös Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma vuosille 2014—2020. Vuoden 2013 aikana käydään lisäksi neuvottelut komission kanssa Etelä-Suomen kansallisen tuen ja luonnonhaittakorvauksen kansallisen lisäosan (artikla 141) jatkosta vuodesta 2014 lähtien. Artikla 142 -tuen maksuvaltuutta tarkastellaan vuonna 2014.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että EU:n maatalouspolitiikka tulee muuttumaan mm. siten, että EU-järjestelmän mukaiset viljelijätuet tulevat reaalisesti vähitellen alenemaan ja tuen osuus maatalouden kokonaistuotosta vähenee. Tarve kansallisille maataloustuille ja investointien tukemiselle tulee tästäkin näkökulmasta säilymään. Nopea tuotantopanosten hintojen nousu, erityisesti rehujen, mutta myös työn ja energian sekä koneiden ja rakennustarvikkeiden kallistuminen, ovat johtaneet maatalouden kannattavuuden heikkenemiseen. Suunta ei ole kääntymässä lähivuosina, ellei selvää käännettä ja nousua maa-

taloustuotteiden hinnoissa tapahdu. Euroopassa viime vuosien ajoittainen taloudellinen taantuma ja pitempiaikainen kasvunäkymien heikkeneminen eivät edistä ruuan ja erityisesti ns. lisäarvotuotteiden kysyntää, kun taas energian ja siihen läheisesti liittyvien tuotantopanosten hinnat tulevat nousemaan voimakkaasti, jos globaalitalous elpyy ja kasvaa. Aasian ja kehittyvien talouksien merkitys maataloustuotteiden kysynnälle ja hinnoille vahvistuu.

Edellä esitettyyn viitaten valiokunta toteaa, että suomalaisen maataloustuotannon kannattavuus ja laajuus ovat entistä enemmän globaalien markkinoiden ja hintojen sekä kysyntätrendien varassa. Kehitykseen voidaan toki edelleen jonkin verran vaikuttaa, mutta vain rajallisesti, investointituilla ja tulotukien ehdoilla ja tasoilla. Korkeillakaan investointituen tasoilla ei voida kuitenkaan ylläpitää tuotantoa ja investointeja, jos markkinanäkymät ovat pitkään huonot. Riittävä omarahoitussuosus on toisaalta myös edellytys lähtökohdiltaan terveelle yritystoiminnalle ja kustannusrakenteelle.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että maatalouden tuottavuuden kasvu on edellyttänyt ja jatkossakin edellyttää työpanoksen voimakasta korvaamista pääomapanoksilla, ts. koneilla, rakennuksilla ja laitteilla, niin että kokonaistuottavuuden kasvu on selvästi hitaampaa kuin työn tuottavuuden kasvu. Maatilojen lukumäärän arvioidaan edelleen vähenevän lähimain samalla vauhdilla kuin vuosina 1995–2010, mikä tarkoittaa kotieläintilojen määrän puoliintumista kerran kymmenessä vuodessa sekä kaikkien maatilojen vähenemistä noin kolmanneksella vuosikymmenessä.

Sekä tulo- että rakennetuet ovat tärkeitä maatalouden kehittymiselle, joskin maataloustuen pääomittuminen pellon hintaan jarruttaa tulo- ja kannattavuustavoitteiden saavuttamista maataloilla. Pellon omistuksen hajanaisuus on myös ongelmallinen maataloudelle. Tukiehtojen muutoksilla voi olla vaikutusta omistajuuteen, maan tarjolle tuloon ja maanparannusinvestointien kannattavuuteen. Niillä on merkitystä myös tuottavuudelle ja maataloudelle asetettujen ympäristötavoitteiden saavuttamiselle.

Valiokunnalle toimitetusta selvityksestä on lisäksi käynyt ilmi, että tuettuja sukupolvenvaihdoksia on tehty maataloudessa useana vuonna selvästi alle 1 000 kpl vuodessa, mikä ennakoii maatilojen lukumäärän nopeutuvaa vähenemistä ja myös tuotannon vähenemistä. Toistaiseksi maataloustuotteiden tuotanto on ollut vakaata naudanlihan tuotannon hidasta vähenemistä ja viime vuosien sianlihan tuotannon vähenemistä lukuun ottamatta. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että merkittävänä investointien ja tilojen kasvun esteenä pidetään peltomaan huonoa saatavuutta ja korkeita vuokrahintoja yhtä lailla kuin investointien huonoa kannattavuutta. Yhtenä syynä pellon heikolle tarjonnalle ovat peltoalaperusteiset tuet. Niiden lisäksi alueelliset kotieläintuotannon keskittymät voivat nostaa pellon hintaa huomattavastikin.

Valiokunta toteaa, että maataloudelle on asetettu keskeinen asema yhteiskunnan eri tavoitteiden, kuten vesistökuormituksen vähentäminen, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen, saavuttamisessa. Haasteeksi muodostuu se, kuinka maatalouden kilpailukykyä parannetaan yhdessä eri tavoitteiden kanssa tilanteessa, jossa maatalouden saama rahoitus on vähenemässä.

Hallitusohjelman mukaan maatalouden rakennetuen riittävyys turvataan. Kehyspäätökseen ei sisälly Maatilatalouden kehittämisrahoitusta (Makera) koskevia kirjauksia. Selonteosta käy ilmi, että hallitusohjelman edellyttämä Makeran toimivuutta, rakennetta ja asemaa koskeva arviointi valmistui vuonna 2012. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että käytettävissä olevien varojen arvioidaan riittävän kehyskauden alkuvuosiksi. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että maatalouden rakennetukien kehitys parantaa erityisesti työn tuottavuutta, mutta kannattavuus ja maataloustulo paranevat investoineella tilalla vasta viiveellä. On tärkeää, että rakennetukien jatkuvuus ratkaistaan mahdollisimman pikaisesti. Suurin investointitarve on lypsykarjataloudessa, jossa paitsi viljelijöiden ikärakenteen myös rakennuskannan iän vuoksi monilla tiloilla on tehtävä päätöksiä tuotannon jatkamisesta tai lopettamisesta.

Valiokunta toteaa, että tarvitaan myönteistä kehitystä maatalouden rakenteeseen ja maatilojen tuotto-kustannussuhteeseen ja sekä maataloustuotteiden hintojen nousua että myös maatalouden kilpailukyvyn parantumista, jotta tukien osuus maatalouden kokonaistuotoista voi aleneta. Jotta pitkällä aikavälillä myönteinen rakennekehitys maataloudessa jatkuisi eikä tulotaso heikkenisi, tarvitaan maatalouden tukiin myös mahdollisimman suurta vakautta ja pitkäjänteisyyttä. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että hallitus seuraa nuorten viljelijöiden tilojen ja aktiivitulojen kannattavuuden kehitystä kaikilla tuotannonaloilla ja ryhtyy tarvittaessa toimiin toimintaedellytysten turvaamiseksi. Säästötavoitteiden saavuttamiseksi tulee ennen kaikkea maatalouden hallinnoinnista aiheutuvia kustannuksia karsia.

Valiokunta korostaa sitä, että alkutuotannon asemaa elintarvikeketjussa on parannettava edistämällä tuotteiden pääsyä jakeluun ja kauppaan arvioiden samalla jalostuksen ja kaupan määräävää roolia uudelleen. Tavoitteena tulee olla markkinoiden nykyistä tasapainoisempi toiminta alkutuotannon kannalta. Erittäin tärkeää on myös, että maataloustuotteiden vienninedistämistoimia tehostetaan.

Edellä on todettu, että maataloudelle maksettavan tuen tulee kohdentua niin, että se edistää sekä kilpailukykyä että maataloudelle asetettuja muita tavoitteita. Näihin tavoitteisiin pääseminen edellyttää vahvaa asiantuntemusta, jolla on keskeinen asema politiikkaohjelmien ja -toimenpiteiden valmistelussa. Asetelma on haasteellinen myös maa- ja elintarviketalouden tutkimukselle, jonka on tuotettava integroitu kokonaisnäkemys politiikkaohjauksen vaikutuksista eri tavoitteisiin lähtien tilatason mahdollisuuksista ja mukaan lukien markkinoiden kehitys. Pitkäjänteiset tutkimusrahoitusrakenteet luovat vahvaa asiantuntijaosaamista maatalouspolitiikan, maatalouden ja laajemmin maaseudun kehittämisen eri osa-alueille. Valiokunta pitää tärkeänä, että tutkimustoimintaan osoitetaan riittävä rahoitus ja että maaseudulle tarpeelliset koulutus- ja neuvontapalvelut turvataan. Selonteon mukaan hallinnonalalle perustetaan tutkimuksen vaikut-

tavuuden ja tehokkuuden lisäämiseksi Luonnonvarakeskus 1.1. 2015 lukien.

Metsätalous

Selonteossa on todettu, että metsiin perustuvien elinkeinojen kilpailukyvyn ja kannattavuuden parantamista jatketaan Kansallisen metsäohjelman linjauksilla ja toimenpiteillä. Sovittujen menosäästöjen johdosta metsätalouden tukijärjestelmiä joudutaan tarkistamaan: muutoksia tehdään tuettaviin töihin, tukiehtoihin ja tukitasoihin. Yhteensä Kemera-tukeen, pienpuun energiatukeen ja Metso-ohjelman toteutukseen kohdistuu vuonna 2014 säästöä 21 miljoonaa euroa. Vuonna 2017 säästö nousee 33 miljoonaan euroon. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että Kansallisessa metsäohjelmassa yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustöille asetettuja työmäärätavoitteita ei tulla saavuttamaan.

Valiokunta toteaa, että metsätalouden määrärahat ovat jo viime vuosien valtion talousarvioissa olleet riittämättömiä. Valiokunta kiinnittääkin huomiota määrärahavähennysten aiheuttamaan erittäin vaikeaan tilanteeseen. Metsätalous on pitkäjänteistä toimintaa, ja Suomen metsien nykyisen yli 100 miljoonan kuutiometrin kasvun perusteet on luotu vuosien 1960—1980 työllä. Metsänhoito- ja perusparannustöiden taso pitää turvata pitkäjänteisesti.

Metsäklusteri työllistää suoraan noin 50 000 suomalaista sellu-, paperi- ja puutuoteteollisuudessa ja kymmeniätuhansia metsäklusterin muilla aloilla. Suomen metsäteollisuus tuottaa noin 18 prosenttia Suomen teollisuuden työpaikoista. Metsäteollisuus on monen maakunnan keskeinen elinkeino. Vuonna 2012 metsäteollisuuden viennin arvo koko Suomen viennistä oli noin 20 prosenttia. Valiokunta toteaa, että metsäklusterin toimintaedellytyksiä on edistettävä kaikilla hallinnonaloilla.

Valiokunta korostaa sitä, että kansantalouden näkökulmasta ja maamme vientitulojen turvaamiseksi on välttämätöntä edistää kestävää metsätaloutta ja varmistaa tulevaisuuden puuntuotanto. Pitkällä tähtäimellä kotimaisen puun kysyntää kasvattavat tuotannon monipuolistami-

nen ja koneiden uusiminen käytössä olevilla puunjalostuslaitoksilla. Puuntuotannon tehostaminen parantaa metsätalouden kannattavuutta, ja metsänhoitoon aktivoivat kannusteet aktivoivat myös hakkuumahdollisuuksien hyödyntämiseen ja puukauppaan. Luottamus kotimaisen raaka-aineen saatavuuteen on ratkaiseva tekijä, kun tarkastellaan puunjalostustuksen toimintaedellytyksiä ja laajentamismahdollisuuksia tulevaisuudessa.

Valiokunta toteaa, että etenkin nuorten taimikoiden metsänhoidollinen tila ei ole tyydyttävällä tasolla. Vain vajaa kolmannes taimikoista ja nuorista kasvatusmetsistä on laadultaan luokiteltavissa hyviksi. Kaikissa metsänhoidon ja perusparannuksen työlajeissa on metsien investointitulosten perusteella merkittävää lisäystarvetta. Tämä tulee näkymään muutamien kymmenien vuosien kuluttua markkinoille tulevan raaka-ainetarjonnan määrässä ja laadussa.

Valiokunta toteaa, että nykyisen metsätalouden tukijärjestelmän vaikuttavuus yhdessä niukentuneiden resurssien kanssa ei ole kyennyt pitämään metsiemme tilaa sillä tasolla kuin olisi toivottavaa. Valiokunta katsookin, että on aika tehdä metsätalouden tukijärjestelmän kokonaisuudistus. Vaikuttavuuden saamiseksi nuoren metsän hoidon tukea tulee suunnata siten, että pääosa työstä suuntautuu taimikonhoitotöihin.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kestäväällä metsätaloudella hillitään myös ilmastomuutosta ja parannetaan mahdollisuuksia uusiutuvan puuraaka-aineen ja energian käyttöön. Suomi on sitoutunut nostamaan uusiutuvien energialähteiden osuuden nykyisestä 28 prosentista 38 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä. Lisäystavoitteesta metsähakkeen osuus on yli puolet. Suunnitteilla on useita biojalostamohankkeita, jotka toteutuessaan tulevat lisäämään puuraaka-aineen käyttöä merkittävästi. Kansallisen energia- ja ilmastostrategian tavoitteena on lisätä uusiutuvien energialähteiden käyttöä ja osuutta energian kulutuksesta. Pienpuusta ja nuorten metsien harvennuksesta kertyvän metsähakkeen energiakäytön lisäämisen tavoite on 13,5 miljoonaa m³ (nykytaso n. 7,5 miljoonaa m³).

Valiokunta toteaa, että Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma (METSO-ohjelma) on ollut menestys. Metsänomistajat ovat ottaneet järjestelmän omakseen, ja niin pysyvän kuin määräaikaisenkin suojelun piiriin on tarjottu lukuisia määrä uusia luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä kohteita. Maa- ja metsätalousministeriön rahoittamat toimenpiteet kohdistuvat talousmetsiin ja ympäristöministeriön toimenpiteet suojelualueille. Aikaisemmin ohjelman rahoituksesta on maa- ja metsätalousministeriön osuus ollut noin 40 prosenttia ja ympäristöministeriön osuus noin 60 prosenttia. Kun lähes 90 prosenttia Suomen metsistä on talousmetsiä, talousmetsien käsittely on keskeisessä asemassa monimuotoisuuden turvaamisessa, vaikka on huomattava, että nykyiseen metsänhoitoon kuuluvilla metsäluonnonhoidon toimenpiteillä edistetään merkittäväällä tavalla metsien monimuotoisuutta ilman valtion tukirahoitusta. METSO-ohjelmassa talousmetsien monimuotoisuuden turvaamistöille on asetettu vähimmäistavoite 82 000 ha vuoteen 2020 mennessä. Kokonaistavoitteiden saavuttamisen kannalta valiokunta pitää tärkeänä, että maa- ja metsätalousministeriön osuus METSO-ohjelman rahoituksesta turvataan.

Metsätalouteen liittyvien elinkeinojen edistäminen on Metsäkeskuksen toiminnan painopiste. Panostaminen metsävaratiedon tehokkaaseen hyödyntämiseen ja sähköisiin palveluihin on strateginen valinta, jolla parannetaan Suomen metsäsektorin kilpailukykyä. Suomen metsäkeskukselle tulee turvata riittävät voimavarat, jotta alalle tärkeät kehityshankkeet voidaan toteuttaa ja saada hyödyt kaikkien toimijoiden käyttöön nopeasti.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Metsähallituksen liiketoiminnalle asetettavat tulostavoitteet eivät vaaranna Metsähallituksen hallinnassa olevan omaisuuden järkipäistä hoitoa ja käyttöä.

Metsäntutkimuksen merkitys metsäsektorin uudistumiselle sekä tutkimuksen strateginen rooli ovat kasvaneet viime vuosina entisestään. Tänä päivänä kaivataan yhä kiivammin tutkimukselta uusia ratkaisuja ja toimintamalleja koko sektorille. Tutkimus on hyvin pitkäjänteis-

tä toimintaa, ja tulokset näkyvät vasta vuosien kuluttua. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että tutkimustoiminnan määrärahat turvataan.

Tiet

Valiokunta kiinnittää tässäkin yhteydessä huomiota siihen, että toimivalla tieverkostolla on keskeinen merkitys maaseudun kaikkien toimintojen kannalta. Se on myös puuntuotannon ja puunhankinnan perusedellytys. Lisäksi yksityisteiden kunto on tärkeää maaseutuelinkeinoille ja teiden varsilla asuville. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että teiden kunnostamisen suoritelmääristä huolehditaan.

Vesitalous

Ilmaston muuttuessa ja sää- ja vesiolojen ääri-ilmiöiden yleistyessä kasvaa tarve varautua tulvariskien kasvuun sekä vesihuollon erityistilanteisiin. Myös vesistörakenteiden perusparannustoimenpiteiden tarve kasvaa. Valtion talousarvion kautta edistetään vesihuollon alueellista yhteistyötä, erityistilanteisiin varautumista sekä maaseudun vesihuoltoa. Määrärahoja suunnataan myös toimenpiteisiin, joilla parannetaan varautumista suuriin tulviin asutuksen suojaustason parantamiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että vesitalouden riittävästä rahoituksesta huolehditaan.

4H-toiminta

Valiokunta korostaa 4H-toiminnan merkitystä maaseudun elinvoimaisuuden ja vetovoimaisuuden

den edistäjänä tarjoamalla monipuolista harrastus- ja palvelutoimintaa, työllistämällä nuoria ja tarjoamalla heille mahdollisuuksia yrittäjyyden kokeilemiseen omalla kotiseudullaan. Valtion talousarvioesityksen eduskuntakäsittelyssä tarkoitukseen osoitettua määrärahaa on toistuvasti korotettu. Eduskunta on edellyttänyt (HE 116/2008 vp — EV 20/2008 vp), että hallitus ottaa huomioon eduskunnan pysyväisluonteisiksi tarkoittamat määrärahalisäykset ja vakiinnuttaa ne sellaiselle tasolle, ettei eduskunnan tarvitse korjata tilannetta vuosittain talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että valtion talousarvioesityksessä 4H-toimintaan osoitetaan riittävä määräraha.

Tilusjärjestelyt

Valiokunta toteaa, että tilusjärjestelyjen kysyntä kasvaa tilusten pirstoutumisen jatkuessa tilakoon kasvusta huolimatta. Uusjakojen tarve onkin lisääntynyt voimakkaasti ja pysyväisluonteisesti. Valiokunta pitää tärkeänä, että tilusjärjestelytoimitusten rahoituksesta huolehditaan.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että valtiovainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Pirkko Mattila /ps
vpj.	Lauri Heikkilä /ps	Jari Myllykoski /vas
jäs.	Heikki Autto /kok	Mats Nylund /r
	Markku Eestilä /kok	Janne Sankelo /kok
	Satu Haapanen /vihr	Arto Satonen /kok
	Lasse Hautala /kesk	Katja Taimela /sd
	Reijo Hongisto /ps	vjäs. Teuvo Hakkarainen /ps (osittain)
	Anne Kalmari /kesk	Lasse Männistö /kok (osittain).
	Timo V. Korhonen /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Hallitus on puhunut koko sen vallassaoloajan siitä, miten se turvaa ja ylläpitää elinvoimaisen maaseudun sekä sen asukkaiden toimeentulon ja hyvät elämisen mahdollisuudet. Puheet ovat olleet maailmaa syleileviä, mutta teot ovat olleet käytännössä hyvin vaatimattomia. Hallitus esittää jälleen kerran uusissa valtionalouden (v. 2014—2017) kehyksissään melkoisen määrän silmankääntötemppeja maaseudun ja sen hallinnonalan tilanteen korjaamiseksi.

Perussuomalaiset eivät hyväksy nyt tehtyä esitystä. Me haluamme edelleenkin olla omassa politiikassamme rehellisiä ja johdonmukaisia ja puolustaa sekä suomalaista maaseutua että rehellistä maaseutuyrittäjyyttä. Viljelijöiden ammatinharjoittamisen jatkuvuuteen tulee muun muassa kiinnittää enemmän huomiota. Perussuomalaisten valiokuntaryhmän mielestä hallitus ei muutoinkaan riittävässä määrin huomioi maaseudun asukkaita, metsätaloutta eikä metsäsektoria ja sen mahdollisuuksia. Hyvänä esimerkkinä tästä mainittakoon juuri Kemera-tukien taso. Samaten muu metsäperusteisen biotalouden kehittäminen tarvitsee eri strategioiden lisäksi myös taloudellisia panostuksia. Valiokuntaryhmämme mielestä juuri metsäsektori on kokonaisuudessaan ala, jolle tulee antaa sille kuuluva arvo ja mahdollisuus maassamme. Tähän perussuomalaiset haluavat panostaa enemmän euromääräisesti kuin mitä nyt tehdään hallituksen toimesta. Lisäksi hallitus on jättämässä

tulvientulvasuojelun kanssa kamppailevat kansalaiset liiaksi oman onnensa nojaan. Me perussuomalaiset haluamme panostaa tulvasuojeluun entistä enemmän.

Lopuksi valiokuntaryhmämme haluaa nostaa esiin EU:n yhteisen maatalous- sekä kalastuspolitiikan onnistumisen meneillään olevissa neuvotteluissa. Tällä on ratkaiseva merkitys maamme maa- ja kalataloudelle. Suomen maatalous tarvitsee pärjätäkseen EU-tukensa, jota kansalliset tuet tukevat, mutta hallituksen on pidettävä puolensa siinä, ettei aikaisempia saavutettuja etuja menetetä eikä toimivaltaa enää luovuteta lisää Euroopan unionin suuntaan. Myöskään hyvästä ympäristönhoidosta ei saa enää suomalaisia viljelijöitä rangaista uusilla velvoitteilla ja byrokratialla.

Mielipide

Edellä olevan perusteella katsomme,

että valtiovarainvaliokunnan tulisi ottaa päätöstä tehdessään huomioon eriävässä mielipiteessä esitetyt näkökohdat, joiden perusteella on todettavissa, etteivät maa- ja metsätalouden (kehykset v. 2014—2017) määrärahat mahdollista sektorilla edes viljelijäväestön tulotason säilymistä ja toimintaedellytysten turvaamista tai vakautta eivätkä myöskään pitkäjänteistä kehittämistä biotalouden osalta.

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 2013

Lauri Heikkilä /ps
Pirkko Mattila /ps
Reijo Hongisto /ps

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Keskustan valiokuntaryhmä toteaa, että maaseutu, maaseudun ihmiset ja maaseudun vihreät elinkeinot ovat jo nyt maksaneet kovan hinnan hallituksen säästötoimista. Keskusta odotti, että hallitus olisi valtiontalouden kehysesityksessä vuosille 2014—2017 toteuttanut toimenpiteitä maa- ja metsätalouden kannattavuuden parantamiseksi. Niitä ei tullut. Kehysesityksessään hallitus jätti voimaan jo aiemmin tehdyt moninker- taisten leikkausten kohdentamiset maaseudulle.

Keskustan valiokuntaryhmän mielestä maa- ja metsätalous sekä uusiutuvan energian tuotanto ovat tulevaisuuden kasvualoja maassamme. Tällä vihreällä kasvulla voidaan synnyttää laajasti kotimaisiin voimavaroihin perustuvia, uusia työn ja yrittäjyyden mahdollisuuksia. Vihreä kasvu tukee vahvasti kansantalouttamme. Maahantuontia korvaavana ja vientiä vahvistavana kotimaiseen työhön ja raaka-aineisiin perustuvana toimialana se on tehokkain sektori vaihtotaseemme vahvistamiseen. Vihreä kasvu ei kuitenkaan synny itsestään, vaan kehittyäkseen se vaatii pitkäjänteisyyttä sekä luotettavaa ja vakaata poliittista ilmapiiriä ja päätöksiä.

Hallitus on toiminut maaseutua kohtaan toisin kuin se aloittaessaan linjasi. Hallitusohjelmassa on painotettu useassa kohdassa maatalouselinkeinon toimintaedellytysten, kilpailukyvyn ja kannattavuuden parantamista. Ohjelmassa on keskeisenä lähtökohtana maaseudun monitulo- yrittäjyyden kehittäminen ja vahvistaminen. Hallitus lupasi edistää energiantuotannon monimuotoisuutta ja kannustaa bioenergian käytön lisäämistä. Alueiden vahvuuksista aiottiin hakea kasvua. Lähes kaikissa edellä mainituissa tavoitteissaan hallitus on toiminut tavoitteidensa vastaisesti.

Elintarvikeala on Suomen keskeinen tuontia korvaava kotimarkkinasektori, tuotannonala, jolla on suuri vaikutus kansantalouteemme ja vaihtotaseeseemme. Hallitusohjelmaan onkin kirjattu ruokastrategian toimeenpano ja ruoka-

alan kasvunäkymien hyödyntäminen. Näihin kirjauksiin ei ole tartuttu, vaan tässä vaiheessa konkreettiseksi edistämistoimeksi on nimetty vain kehittämisohjelman laadinta. Keskustan valiokuntaryhmä toteaa, että kehittämisohjelmia on tehty jo useita, ja nyt tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä, sillä aikaa ei ole yhtään hukattavaksi. Lähiruokaohjelmakin on edennyt kovin hitaasti tavoitteisiin nähden: puolet hallituskau- desta on jo mennyt, ja vasta nyt on päätetty toimenpiteistä.

Hallitus on myös ohjelmatavoitteidensa vastaisesti jo leikannut kansallisten tukien tasoa 10 prosentilla, lisännyt kustannuksia energiaveroil- la ja maksukorotuksilla sekä heikentänyt yrittä- jien työhyvinvointia ja työuran pidentymistä karsimalla lomituspalveluita ja korottamalla si- jaisapumaksuja ja eläkemaksuja.

Keskustan valiokuntaryhmä ei hyväksy halli- tuksen esitystä maatalouden energiaverojen pa- lautusjärjestelmään kohdistetusta leikkauksesta. Leikkausesityksellään hallitus on romuttamassa suomalaista sopimussyhteiskuntaa. Palautusjär- jestelmästä päätettiin aiemmin osana ns. "maa- seututupoa". Keskustan valiokuntaryhmä kan- nattaa energiaverojen palautusjärjestelmän jat- kamista entisen tasoisena. Sen kautta maksetta- vat varat kohdistuvat aktiivisille ja tuotantoonsa investoineille tiloille, joihin energiaverotuksen kasvava rasitus iskee voimakkaimmin.

Keskustan valiokuntaryhmä ei hyväksy jo tehtyjä eikä esitettyjä tulevia tukileikkauksia. Hallituksen on muutettava linjaansa, muuten maatilat ovat täysin kestäättömän tilanteen edessä. Näillä ehdotuksilla kansalliset leikkauk- set uhkaavat realisoitua päällekkäin EU:n maa- talouspolitiikan uudistuksesta todennäköisesti syntyvien tulojen vähentymisien kanssa. Toteu- tuessaan hallituksen leikkauspäätökset vievät pohjan hallitusohjelman kirjauksesta, jonka mu- kaisesti maataloustukijärjestelmän kokonaisuus ja parempi tarveharkintainen kohdentaminen ratkaistaan, kun päätökset EU:n maatalouspoli-

tiikkauudistuksesta ovat tiedossa. Keskustan valiokuntaryhmä vaatii EU:n maatalouspolitiikan uudistuksesta mahdollisesti johtuvien tukileikkausten kompensoimista kansallisesti. Hallitus ei kuitenkaan ole tätä kehusehdotuksessaan huomioinut.

Keskustan valiokuntaryhmän mielestä hallituksen leikkaukset kansallisiin tukiin myös vaarantavat 141- ja 142-tukien jatkamisesta komission kanssa käytävät neuvottelut. Tukikompensointikirjausten puuttuminen kehusehdotuksesta, kansallisten tukien leikkaaminen sekä viljelijöiden kustannuksia kasvattavat päätökset osoittavat, että hallitus on kehusehdotuksellaan hyväksymässä suomalaisten viljelijöiden alenevan tulokehityksen.

Hallitus on kohdistanut maaseudun välle moninkertaiset leikkaukset. Maatalousyrittäjät ovat osallistuneet muiden yritysten ja kotitalouksien tavoin muiden hallituksen säästötoimien ja maksujen korotusten kattamiseen. Maataloustuotannon kannattavuus on heikentynyt koko ajan. Heikkenevä kannattavuus vaarantaa maatalouden mahdollisuudet vastata kasvavaan ruoan kysyntään, kestävään luonnonvarojen hoitoon ja elintarviketeollisuuden toimintaan ja työllistävyyteen. Vaaravyöhykkeessä on lisäksi elintarvikkeiden huoltovarmuus, jonka perusta on riittävä kotimainen raaka-aineperusta ja siihen perustuva elintarviketeollisuus.

Keskustan valiokuntaryhmän mielestä maatalouden investointiedellytykset on turvattava. Pitkään jatkunut maatilojen rakennekehitys on kasvattanut yksikkökokoja ja parantanut tuottavuutta. Velkaantuminen on kuitenkin huolestuttavasti kasvanut erityisesti nuorten investoivien ja tuotantoon kehittävien yrittäjien tiloilla. Rakennetuista huolimatta pääosa investoinneista tehdään velkarahalla, mikä merkitsee yhä kovempia tuottovaatimuksia liian alhaisten markkinatuottojen ja heikon kannattavuuden aloilla.

Maatilatalouden kehittämisrahaston tulevaisuusvaihtoehtoista on tehty arvio. Yhtenä vaihtoehtona on esitetty investointien rahoituksen siirtämistä rahoitettavaksi suoraan valtion talousarviosta. Keskustan valiokuntaryhmä ei hyväksy tällaista muutosta. Keskusta pitää MAKE-

RAn rahastoa osana isompaa kasvurahastoa ja ensisijaisena maatalouden rakenteen kehittämisen rahoituksen lähteenä. Vaikka kannattavuuskriisin kanssa kamppailevan maatalouden investointitahti on hidastunut, uhkaavat MAKERAN varat loppua kuluvan vaalikauden loppuun mennessä. Keskustan valiokuntaryhmä vaatii MAKERAN pääomien lisäämistä pikaisesti. Ellei rahaston pääomia vahvisteta, rahoitus ei tulevana vuosina tule riittämään kestävä ja pitkäjänteisen rakennekehityksen tarpeisiin.

Keskustan valiokuntaryhmä ei hyväksy rakennekehityksen kannalta tärkeiden tilusjärjestelyjen vauhdittamiseen tarkoitettujen määrärahojen leikkauksia eikä sitä, että nuorten viljelijöiden lisämaan hankintaa ei ole edistetty.

Keskustan valiokuntaryhmä näkee myönteisenä asiana hallituksen tarttumisen ruokamarkkinoiden toiminnan ja läpinäkyvyyden parantamiseen. Esitys kilpailulain uudistamiseksi ja puuttumiseksi päivittäistavarakaupan vahvan markkina-aseman väärinkäyttöön on hyvä ja mahdollistaa kehityksen kohti reilun pelin markkinoita. Keskustan valiokuntaryhmä odottaa vielä kilpailuviranomaisilta ja hallitukselta lisätoimia ruokajärjestelmän sisäisen hinnanmuodostuksen selvittämiseksi. Alkutuotannon osuus kulluttajan maksamasta hinnasta on edelleen jäykkien markkinoiden takia liian alhainen suhteessa työmäärään ja kohonneisiin kustannuksiin sekä hallituksen maatalouden kannattavuutta heikentäviin päätöksiin nähden.

Keskustan valiokuntaryhmän mielestä viljelijöiden kohtaamaa byrokratiaa on karsittava. Hallitus ei ole tehnyt mitään maataloustukijärjestelmän yksinkertaistamiseksi. Päinvastoin kuluvalle hallituskaudella esimerkiksi tukivalvonnat ovat entisestään kiristyneet. EU:n maatalouspolitiikkauudistuksen yhteydessä Suomi on lisäksi myönteisesti komission hyvinkin paljon valvontaa ja yrittäjien hallinnollista taakkaa lisääviä esityksiä. Keskusta ei tätä hyväksy.

Keskustan valiokuntaryhmä on huolissaan rautatien tieverkon vaikutuksista maaseudulla yrittämisen edellytyksiin. Maaseudun elinkeinotoimintaa — erityisesti puun ja metsäenergian sekä elintarvikkeiden raaka-aineiden kuljetuk-

sia — rasittaa heikkokuntoinen tieverkosto. Valtion ja kuntien panostukset liikenneväylien kunnostukseen ja perusparannukseen ovat selvästi alimitoitettuja tarpeeseen nähden. Keskustan valiokuntaryhmä ei hyväksy yksityisteiden tukien leikkauksia.

Keskustan valiokuntaryhmän mielestä hallituksen toiminta energiantuotannon monimuotoisuuden ja bioenergian käytön lisäämiseksi ei ole riittävästi tukenut uusiutuvan metsäenergian käytön lisääntymistä eikä maatilakokoluokan biokaasulaitosten syntymistä. Keskusta ei hyväksy hallituksen linjaa, jolla poistetaan ja heikennetään pienimuotoisten sähköntuotannon mahdollisuuksia edistämään tarkoitettuja tukimuotoja.

Keskustan valiokuntaryhmä pitää erittäin valitettavana, että pienpuun energiatukeen ei ole saatu EU:n suostumusta. Keskustan mielestä pienpuunenergiatukeen varattu rahoitus on siirrettävä kokonaisuudessaan käytettäväksi Kemera-kautta. Keskusta ei hyväksy turpeen verotuksen kiristämistä eikä metsähakkeen tuen alentamista sähköntuotannossa. Keskusta pitää valitettavana, että turvetta käyttävälle energia-sektorille on valmisteilla ns. Windfall-vero, sekä sitä, että Kemera-tukien verotus on osaltaan heikentänyt metsäenergian tuloa markkinoille.

Keskustan valiokuntaryhmä ei hyväksy puuntuotannon kestävyys turvaamiseksi tarkoitettuihin tukiin kohdistettuja leikkauksia. Tukitaso on laskenut merkittävästi alle kansallisessa metsäohjelmassa linjatun tavoitetason. Rahoituksen taso ja työläjien karsiminen voivat johtaa siihen, että koko kestävä metsätalouden rahoitusjärjestelmä on arvioitava uudelleen. Keskustan valiokuntaryhmä korostaa, että kehusehdotus ei mahdollista eduskunnassa hyväksytyn kansallisen metsäohjelman toteuttamista, vaikka hallitus on ohjelmassaan siihen sitoutunut.

Keskustan valiokuntaryhmä toteaa, että hallituksen tavoitteena oleva metsälain kokonaisuudistus ja metsänomistajien valinnanvapauden lisääntymisehdotukset ovat myönteisiä. Uudistus tulee tarkoittamaan myös sitä, että metsätalouden edistämisorganisaatioiden ja metsänhoi-

toyhdistysten toiminnan merkitys metsänomistajien neuvonta- ja edunvalvontatehtävissä tulee korostumaan.

Hallitusohjelman mukaan vesihuollon ja tulvasuojelun tukemisesta säästetään vuosina 2014—2015 6 miljoonaa euroa, ja vuosina 2016—2017 säästö nousee 11 miljoonaan euroon. Kehyspäätöksessä myönnetään, että määräraha ei riitä vuonna 2015 valmistuvien tulvasuojelutoimenpiteiden tukemiseen. Hallitus on suunnitellut kattavansa puuttuvat varat hallinnonalan kehysten sisältä. Keskustan valiokuntaryhmä katsoo, että hallinnonalan kehyksissä ei ole näin mittaviin sisäisiin määrärahasiirtoihin varoja. Tarve tulee kattaa lisämäärärahoilla pääluokan ulkopuolelta.

Keskustan valiokuntaryhmä toteaa, että hallituksen ympäristöpolitiikka on maaseudun näkökulmasta näyttäytynyt pääosin lupakäytäntöjen kiristymisenä ja maksujen korotuksina. Maatalouden tuotantorakennusten laajennusinvestointien ympäristövaikutusten arvioinnit ovat kiristyneet ja lupien myöntöajat pidentyneet. Kehityssuunta on vääristynyt: suurten teollisuusyritysten ongelmista rangaistaan kaikkia.

Keskustan valiokuntaryhmä on huolestunut maa- ja metsätalouden kehittämisen kannalta keskeisten ministeriöiden toiminnan erisuuntaisuudesta. Mikäli hallitus aikoo huolehtia Suomen vihreän kasvun vahvistamisesta ja kehittamisestä, sen tulee varmistaa kaikkien ministeriöiden ja politiikan lohkojen toimiminen joustavasti samoja tavoitteita kohden.

Mielipide

Edellä olevan perusteella katsomme,

että valtiovarainvaliokunnan tulisi ottaa mietintöä päättäessään huomioon eriävissä mielipiteessä esitetyt näkökohdat, joiden perusteella on todettavissa ettei maa- ja metsätalouden pääluokalle ehdotetut valtiontalouden kehukset vuosille 2014—2017 mahdollista hallitusohjelman toteuttamista.

MmVL 9/2013 vp — VNS 3/2013 vp, VNS 4/2013 vp

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 2013

Lasse Hautala /kesk
Anne Kalmari /kesk

Timo V. Korhonen /kesk
Jari Leppä /kesk